

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

20 TEMMUZ 1974 KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI'NIN 50.YILDÖNÜMÜ KUTLU OLSUN! - EKONOMİ DİPLOMATİK - 20.07.2024

Yiğit ALPOGAN

Blog No: 19
22.07.2024

Ekonomi Diplomatik Gazetesi (20-21 Temmuz 2024, Sayı: 511 – 11, s.13)

Yiğit ALPOGAN(*)

İHTİRAS ÇÖZÜM GETİRMEZDİ GETİRMEDİ DE…

Kıbrıs'ta çözüm arama sürecinde artık yolun sonuna gelindi ve iki taraf arasında ortak bir zemin bulunmadığı anlaşılmış oldu. Kıbrıs Rum-Yunan tarafı uzlaşmaz tutumundan vazgeçmediği sürece Adada yeniden bir ortaklık devleti kurulması mümkün olmayacak.

Bugün Türkiyenin uluslararası antlaşmalardan kaynaklanan haklarını kullanarak gerçekleştirdiği mutlu Barış Harekâtımızın 50. Yıldönümü. Kutlu olsun.

Harekâtla Kıbrıs Adasında bugünkü sınırlar belirlenmiş, Yunan ve Kıbrıs Rum tarafının 1950lerden beri sürdürdüğü Adanın tümüne fiilen hâkim olmak hedefi hüsrana uğratılmıştır. Kıbrıs Türk tarafına azınlık konumundan başka bir statü tanımamak ve hatta zaman içerisinde eriterek Adayı bir elen adası yapmak yönündeki gayrimeşru emellerine dur denilmiştir. Bir başka açıdan bakıldığında Yunanistanın bağımsızlığını kazanmasını takiben istikrarlı bir şekilde sürdürdüğü Türkiye aleyhine genişleme siyaseti de sonlandırılmıştır. Yunanistan bu siyaseti çerçevesinde 19.yüzyıldan bu yana ülkemiz aleyhine beş kez genişlemiş, 6.aşama olan ENOSİS yani Kıbrıs Adasının da ele geçirilmesi hedefi Barış Harekâtımızla başarısızlığa uğratılmıştır.

Kıbrıs Adasının tarihinde bir dönüm noktası olan 1974 Harekâtının tarihi çerçevesine oturtulması açısından cereyan tarzı üzerinde kısaca durulması yararlı olacaktır. Harekât, yerli ve yabancı hemen tüm askeri tarih yazarları ve stratejler tarafından şimdiye kadar yapılan ve başarılı bulunan çıkartma-indirme harekâtları arasında sayılmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri ve Kıbrıs Türk mücahitleri tarafından iki safhada icra edilen harekâtın ilk bölümü 20-22 Temmuz 1974 tarihlerinde gerçekleşmiştir. Türk Kuvvetleri Girne yakınlarında başarılı bir şekilde Kıbrısa çıkmış, eşzamanlı olarak Beşparmak Dağlarına havadan indirme yapılmıştır. Türk Kuvvetleri Kıbrıs Türk mücahit güçleriyle buluşarak öncelikle Girne-Lefkoşa karayolunun emniyetini sağlamıştır. Bu köprübaşının tesisini takiben Birleşmiş Milletlerin ateşkes çağrılarına uyulmuş ve arazideki durumun konsolidasyonu gerçekleştirilmiştir. Cenevrede başlatılmış olan ve garantör güçler olarak Türkiye, Yunanistan ve İngilterenin katıldığı konferansın bir sonuç vermeyeceğinin anlaşılması üzerine, Adanın muhtelif yerlerine dağılmış bir şekilde yaşayan Kıbrıs Türk toplumunun güvenliği açısından Kıbrıslı Rum çetelerin arz ettiği tehlikeler de göz önünde tutularak 14-16 Ağustos 1974 tarihlerinde harekâtın ikinci safhasına geçilmiştir. Sonuçta, bugün temas hattı olarak anılan, aynı zamanda Adadaki iki devletin sınırını teşkil eden çizgi çizilmiştir.

Harekâtın icrasında Türk Silahlı Kuvvetleri birlikleri başat bir rol oynamakla beraber, Kıbrıslı Türk mücahitler de kayda değer fedakârlıklar ve kahramanlıklar göstermişlerdir. Bu vesile ile her iki harekâtta da gözünü kırpmadan ölüme giden Türk ve Kıbrıslı Türk savaşçılarımıza Tanrıdan rahmet diliyor, gazilerimizi de hayırla yadediyoruz.

Bu noktada, Yunan-Kıbrıs Rum ikilisinin adeta bir çıban başı haline getirdikleri, nihayetinde 1974 Temmuzunda savaşa müncer olan Kıbrıs meselesinin temel birkaç unsurunun, tarihi perspektif içerisinde hatırlanmasında yarar olacaktır:

- Anadolu Yarımadasının coğrafi bir uzantısı olan Kıbrıs Adası 1571den 1878e kadar Osmanlı İmparatorluğunun bir parçası olmuştur. Yunan iddialarına rağmen, Kıbrıs tarihte hiç bir zaman Yunan olmamıştır. Adayı Osmanlılar Venedikten almışlardır. 1571den bu yana Kıbrısın nüfus yapısı belli başlı iki toplumdan, Müslüman Türkler ve Ortodoks Rumlardan oluşmuştur.
- İstanbulda 4 Haziran 1878de Osmanlı İmparatorluğu ile Büyük Britanya arasında Çarlık Rusyasına karşı imzalanan savunma anlaşması ile Osmanlı İmparatorluğu Kıbrıs Adasının idaresini geçici olarak İngiltereye bırakmıştır. Ada Türk egemenliğinde kalmaya devam etmiştir.
- Osmanlı İmparatorluğu, 1914 yılında Almanyanın yanında I. Dünya Savaşına girince Kıbrıs Adası, karşı ittifakta yer alan İngiltere tarafından ilhak edilmiştir.
- 1918 yılında I. Dünya Savaşının sona ermesini izleyen dönemde, Ulusal Kurtuluş Savaşımız zaferle sonuçlanmış ve 1923 yılında Lozan Antlaşması imzalanmıştır. Türkiye ve Yunanistan Lozanda Kıbrısın İngiliz egemenliğinde kalması üzerinde anlaşmışlardır.
- Lozanı takiben Kıbrıstaki Rum Ortodoks Kilisesi 1878de başlatmış olduğu Kıbrısın Yunanistana İlhakı (ENOSİS) kampanyasına dönmüş ve 1931 yılından itibaren İngiltereye başkaldırmıştır. EOKA örgütünün kurulması ile İngiliz yönetimini hedef alan, ancak aslında ENOSİSi gerçekleştirmeyi amaçlayan terör eylemleri başlamıştır.

Terör eylemlerinin Kıbrıs Türk toplumunu da hedef alması gecikmemiştir.

- İngiltere, Kıbrıstaki çıkarlarını göz önünde tutarak Adanın Yunanistana ilhakı gayretlerine karşı çıkmıştır. Bununla beraber, Adada Kıbrıs Rum-Yunan ikilisinin sürdürdüğü terör devam etmiş ve giderek toplumlar arası çatışmaya dönüşmüştür. Çatışmalar Haziran-Temmuz 1958 döneminde zirveye çıkmıştır.
- Dönem, aynı zamanda sömürgeciliğin tasfiye edilmesi sürecinin başladığı dönemdir. İngiltere de Ada üzerindeki egemenliğinden vazgeçmeye karar vermiştir. İlgili taraflarca (Kıbrıstaki iki toplum ve anavatanları) varılacak bir anlaşmayı reddetmeyeceğini ilan etmiştir.
- Bu gelişmeler 16 Ağustos 1960 tarihinde Kıbrıs Cumhuriyetinin kurulmasını sağlayan süreci başlatmıştır. 11 Şubat 1959da Zürih ve hemen ardından Londra Antlaşması imzalanmıştır.
- Ne yazık ki kurulan yeni devlet bitmek tükenmez Kıbrıs Rum-Yunan hırs ve ihtirasları nedeniyle ancak 1963 kanlı Noel olaylarına kadar yaşayabilmiştir. O tarihte Kıbrıs Rum-Yunan ikilisinin Kıbrıs Türk toplumunu yok etmek amacıyla başlattığı saldırılar yeni devletin sonunu getirmiştir.
- tarihten bu yana Kıbrısta meşru bir hükümet bulunmamaktadır. Bu bağlamda Kıbrıs Rum tarafı Kıbrıslı Türkleri bütün devlet mekanizmasından dışlamıştır. Başlatılan silahlı saldırılar sonucunda Kıbrıslı Rumlar 103 Türk köyünü ele geçirmiş, 25.000 Kıbrıslı Türk göçmen olmuş ve çadır kentlerde yaşamaya mecbur bırakılmıştır.
- Kıbrıs sorunu o günlerden beri çeşitli safhalardan geçerek devam edegelmektedir. Kıbrıs Rum-Yunan ikilisinin hedefi Adanın tamamını ele geçirmektir. Oysa Adanın gerçekleri ortadadır. Adada iki ayrı halk, iki ayrı devlet, iki ayrı demokrasi vardır. Kıbrıslı Rumlar Kıbrıs Türk tarafının da eşit haklara sahip bir varlık olduğunu kabule yanaşmamaktadır. Oysa, Kıbrıs Türk tarafının egemen eşitliğini ve eşit uluslararası statüsünü kabul etmek zorundadırlar. Aksi halde halkların birlikte yaşaması ve böylece Kıbrıs sorununun sona ermesi mümkün olmayacaktır.
- 1974 Kıbrıs Barış Harekâtımıza da 50 yıl önce, Kıbrıs Rum-Yunan ikilisinin Adada darbe yaparak terörist Nikos Sampsonu iş başına getirmesi ve Cumhurbaşkanı ilan etmesi üzerine karar verilmiştir. Bu gelişme Kıbrıstaki gelişmeleri endişe ile takip etmekte olan Türk Hükümeti için bardağı taşıran damla olmuştur. Karşı tarafın Adadaki Türk toplumunu fiilen yok etme niyetlerini dikkate alan Ecevit hükümeti Türk tarafının barışçı niyetlerini de ortaya koyarak Barış Harekâtı nı başlatmıştır. Her iki toplum o zamandan beri kendi devletlerinin sınırları içerisinde, yan yana ancak ayrı ayrı yaşamaktadırlar. Eski gerginlik günleri geride kalmıştır. 50 yıldır Adada kimsenin burnu bile kanamamıştır.
- Barış Harekâtımızı takiben kendi bölgesinde önce Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi (1974-1975), ardından Kıbrıs Türk Federe Devleti (1975-1983) kimliğinde teşkilatlanan Kıbrıs Türk toplumu, Kasım 1983den bu yana Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olarak Türkiyenin etkin ve fiili garantisi altında bağımsız ve egemen bir devlet olarak yaşamaya devam etmektedir.

Kıbrıs sorununu çözüm çabaları Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin gözetiminde dönem dönem sürmüştür. Geçen 60 yılda bulunan çözüm formüllerinin tümü Kıbrıs Rum-Yunan ikilisi tarafından hep reddedilmiştir. Çözüm arama sürecinde artık yolun sonuna gelinmiştir. İki taraf arasında ortak bir zemin bulunmadığı anlaşılmıştır. Kıbrıs Rum-Yunan

tarafı uzlaşmaz tutumundan vazgeçmediği sürece, Kıbrısta yeniden bir ortaklık devleti kurulması mümkün olmayacaktır. Türkiye Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine her alanda desteğini sürdürmeye devam edecektir.

* *E. Büyükelçi, AVİM Danışmanı*

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ALPOGAN, Yiğit. 2026. "20 TEMMUZ 1974 KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI'NIN 50.YILDÖNÜMÜ KUTLU OLSUN! - EKONOMİ DİPLOMATİK - 20.07.2024." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2024 / 19. Temmuz 22. Erişim Ekim 30, 2026. https://avim.org.tr/public/Blog/20-TEMMUZ-1974-KIBRIS-BARIS-HAREKATI-NIN-50-YILDONUMU-KUTLU-OLSUN-EKONOMI-DIPLOMATIK-20-07-2024

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır